

(המשך מעמוד 57)

וחיליים פרטי, בדמות הספינה שעליה מתרחשת מרבית העלילה של הסרט. זר גות התחנתו, זוגות התגרשו, אנשים נפרו, תינוקות נולדו, וההסרטה עוד נמר שכה. היתה לנו הרגשה שאנו חיים בעולם המתנהג לפי חוקים פרטיים משלו, ולא פעם חשתי שלמרות מעמדי, כמנהיג ה"חבורה, גם הסרט וגם מה שקורה סביבו אינם עוד בשליטתי. מרגע מסויים אפשר לומר שהסרט התחיל לעשות את עצמו. העיתונות המושחתת. העיתונות, שהכניסה לאתר הצילומים נאסרה עליה עלידי קופולה, לא איתרה למצוא פירוים מסביב להסרטה, המבוססים על שמעות מסמרות שיער אודות מריבות וסיכסוכים, ועשתה מהם כותרות. פרישתם של שחקנים כמו גיימס קאן והארנווי קייטל התפרסמה בהרחבה, תוך רמזים ברורים ש"קופולה אשם בכל.

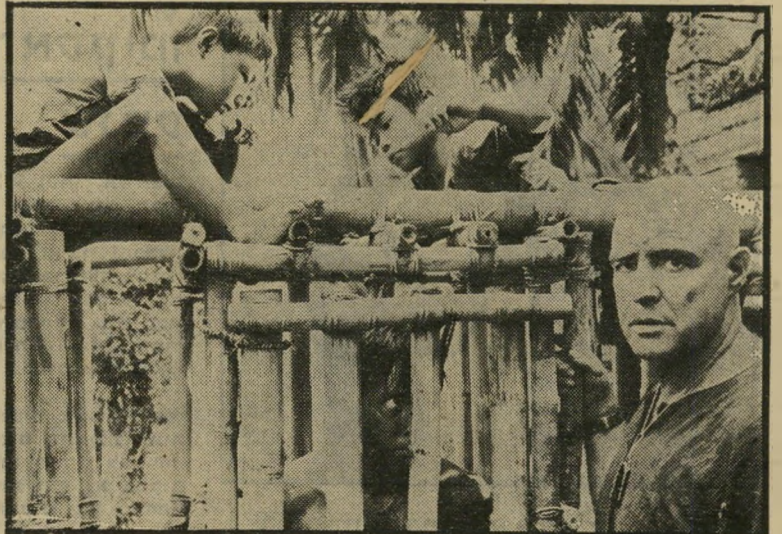
במסיבת העיתונאים בקאן, התזיר קורפולה מגה אחת אפיים לכל מאשימיו. "העיתונות האמריקאית היא המושחתת והמנוונת בעולם", הוא טען. "אף מילה ש"נכתבה על הסרט שלי אינה נכונה." אבל, גם אם העיתונות השמיצה, היט עתה והרגיזה את קופולה, היא לפחות דאגה לכתוב כל הזמן על הסרט, ולעורר את הסקרנות סביבו, והסרט זקוק לכך כאוויר לנשימה. שכן, למרות הפאר והדר שملווים הפקה של עשרות מיליוני דולר (עד קאן, לדברי קופולה, עלה 30.5 מיליון דולר וזה עדיין לא המחיר הסר

מפוק בוער וגוויות מתעופפות ממנו ב"אפוקליפסה עתה" ד"קל הזהב" ופרס הביקורת בקאן

דורבסקי מצד אחד, לציורים של בוש וגויה, מצד השני. הריאליזם נעלם לחלוטין, וכאשר קורץ עצמו (מרלון בראנדו) מופיע על המסך, לקראת סוף הסרט, כדי להסביר את העובדה שהוא אינו, אלא המגשים הסופי של הרעיונות שהאנושות סוכרת שהם הגיוניים. במנות קטנות, מאי בד קופולה עצמו את הקשר עם המציאות. הסוף הזה גרם לו הרבה צרות, הוא הציג שתי גירסות שונות שלו בקאן, אחת שבה וילארד חוזר אל העולם החיצוני

ערוכים ומצולמים ביצילות מקפיאת-דם, בסצנה שלא נראו רבות כמוה, על המסך. המין והזוועה. מרגע זה והלאה, הור לך הסרט אל תוך הסוריאליזם של המילי-חמה, מן הגרוטסקה שבהופעת נערות פלייבוי, בבקינים הנושאים את צבעי דגל ארצות הברית, בתוך אמפיתיאטרון מלא וגדוש חיילים רעבים לאהבה ולמין (קופולה צילם סצנה שבה החיילים קופצים מעל לתעלת-המים המפרידה בינם לבמה ואונסים את החתיכות המעכות.

מארקו ברנרדו (וידי הג'ונגל) בתפקיד הנגרי קורץ התגשמות עקרון המילחמה

הוועתית ביותר, המעמיד את הצבא ב"מבוכה. משימה נוסח בוגד שצריך לשוב אל הקור, או ליתר דיוק, במיקרה זה, אל הטבת, החום, הלחות, ומעל לכל, האימה, שמאיינים את מילחמת ויאט-נאם. אל לב הטירוף. המסע אל קולונל קורץ, כדברי קופולה עצמו, הופך מסע של המחסל, וילארד, אל תוך עצמו. ככל ש"הוא מתקרב לקורץ, מסתבר לו שהוא התגשמות עקרון המילחמה בעצמו, על ה"לזול בחיים, השחיתות, הנינון, וחוסר המוסריות שבו.

מילחמת ויאט-נאם היא נושא קשה ומורכב, הנוכה בטיפול בלתי-מתפשר לכל אורכו. "אני לפחות שלם עם עצמי שלא בזכותי את כל הכסף הזה, כדי לצלם מוקיון מתעופף באוויר או לעשות סרט מוסיקלי על עוק", טען קופולה, ורומז לבינובוי החיילונים של סרטים כמו סופרמן ועוק.

מסע אל האימה. אין ספק שאי-אפשר לדבר על אפוקליפסה עתה ועל שני סרטים כאלה בנשימה אחת. אולם סרט אחר, שההשוואה איתו היא בלתי-נמנעת, הוא צייד הצבאים, המוצג החל מן השבוע גם בישראל. להבדיל מצימינו, המשקיף על הטראומה של ויאט-נאם מנקודת ה"מבט הסובייקטיבית של האמריקאי ה"מוצוע, מנסה קופולה לטוות יריעה רח"בה הרבה יותר. הוא משתמש בסיפור של יווף קונראד בשם לב האפלה, שפיתה ויאש כבר קולנועים רבים בעבר, בינ"הם אנשים כמו אורסון וולס ואנדרי וואי-דה. מילת המפתח בסרטו של קופולה היא "האימה" (ואת המילה האחרונה ש"פולט גיבורו של קונרד לפני שהוא נופח נישמתו), והסיפור כולו אינו אלא מסע אל האימה המושלמת, מסע המתחיל ב"שיגרתיות האפורה ביותר.

התחלת המסע, על ספינה שבה צוות של ארבעה אנשים, היא ריאליסטית למדי, אבל עד מהרה מסתבר שהדרך אינה מ"בילה רק אל לב היבשת האסיאתית, אל לב השממה האנושית ואל לב האופל, אלא גם אל לב הטירוף, סימן נורתמליים ב"רך, מפקד יחידת-מסוקים, שעוזר לספיי"נה לעבור עיקול מסוכן בנהר. כל מעייני, בין חיסול כפר אחד למישנהו, נתונים לשמירה על חזות של היים נורתמליים ב"תוך הגהינום, ובלב הפצצה הוא ממריץ את חייליו לצאת ולהחליק על הגלים, כמו שנהגו לעשות בבית, בחופי קליפורניה. לעומת גבורה מיותרת זו, המזכירה מעט את הטייס האמריקאי הרכוב על פצצת האטום בדוקטור טוריינג'לוב, אותו בטרט כולו. הוא מעלה את יחידת-המסוקים שלו לאוויר, משמיע דרך הרמקולים ה"מחורבים לכלי הטייס, בעוצמה אדירה, את רכיבת הוולקיריות של ואגנר, פוישט על כפר ויאט-נאמי, שהופך, תוך שניה, מישוב סתם, אייחורבות עשן. כל אלה

מרטין שין בתפקיד המחסל וילארד אל לב השממה האנושית

אחרי שהוא מגשים את ייעודו, השנייה שבה אינו יכול עוד להסתלק, כי בסופו של דבר זה גם ביטוי לעיסוק שלו (וי"לארד רוצח אנשים בודדים, הצבא רוצח כמיות, הרעיון היסודי זהה אצל שניהם), נראה שיש לקופולה סוף שלישי, ועדיין לא החליט איזה מהם להעדיף. למעשה, הסוף הוא החלק היחיד, שבו חלקו מבקרים רבים על הסרט. הסיפור של קונרד, שבו השתמש קופולה (ונצמד במידה מפתיעה לעלילתו), מתרחש בסוף המאה הקודמת באפריקה, ומדבר בצורה כוללנית ומורכבת על המיפגש בין שתי תרבויות שונות, ועל גלישה מציאות לדמיון פרוע ביותר, שאין לו מי צרים. קופולה, ששליטתו בריאליזם הי קולנועי כמעט מוחלטת, מתקשה יותר כשמדברים על סוריאליזם, ואולי מכאן נובעים גם פיקפוקיו בקשר לסוף, אבל יהיה אשר יהיה, ברור מעל לכל ספק ש"אפוקליפסה עתה הוא אחד מאותם סרטים שחובה לראותם, גם אם מסכימים עימם וגם אם לא.